

# Zzp'ers kunnen pad effenen voor gelijkwaardige pensioenregeling zelfstandigen en werknemers



Fieke van der Lecq is onder andere hoogleraar Pensioenmarkten aan de VU in Amsterdam. Reageer via [expert@fd.nl](mailto:expert@fd.nl)

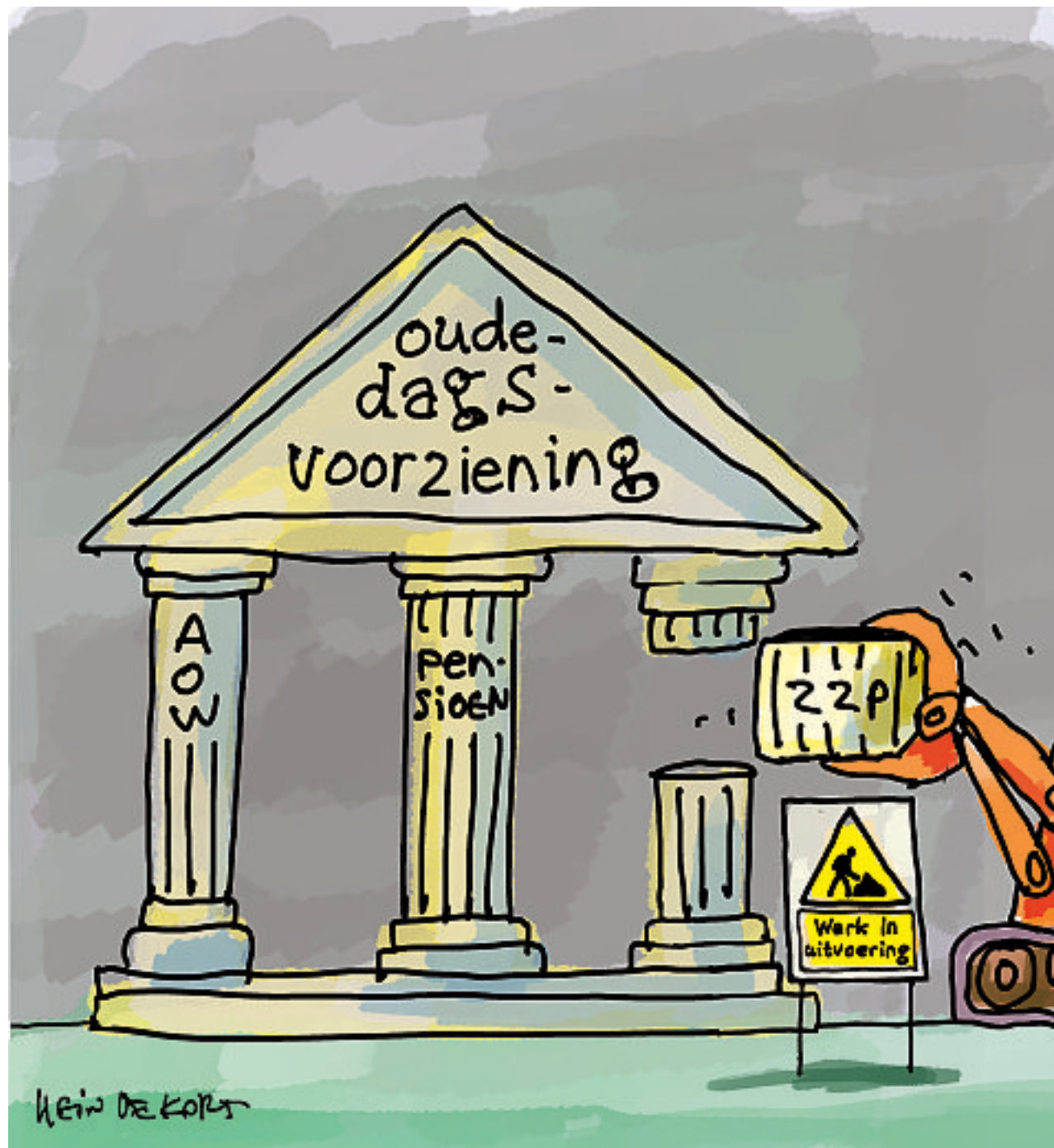


**B**ij alle vreugde over het 75-jarig bestaan van de Stichting van de Arbeid werd het bereiken van overeenstemming over een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers als voorbeeld van het succes van dit polderorgaan genoemd. Wellicht gaat het lukken om op weg naar het 80-jarig bestaan overeenstemming te bereiken over een pensioenregeling voor zzp'ers. Dat is een aanzienlijk grotere uitdaging, maar hier ligt ook een kans voor zzp'ers om de toon te gaan zetten.

In Nederland kent het pensioenstelsel drie onderdelen, met elk hun eigen governance. De AOW is een volksverzekering die toegankelijk is voor alle ingezetenen naar gelang hun periode van verblijf in Nederland. Via de rijksbegroting houdt het parlement hier toezicht op. De fiscaal gefaciliteerde aanvullende pensioenregelingen worden bepaald door de sociale partners en uitgevoerd door pensioenfondsen en verzekeraars. Aangezien zzp'ers werkgevers noch werknemers zijn — of juist allebei — mogen zij hier geen eigen pensioenfonds oprichten. Wel kunnen zij individuele pensioenproducten afnemen die door verzekeraars, vermogensbeheerders en banken worden aangeboden.

Afgelopen 7 februari beschreef Sjaak Zonneveld, directeur van BrightPensioen, in deze krant al dat de fiscale facilitering van deze individuele producten aanzienlijk beperkter is dan bij de collectieve regelingen. Zodoende staan zzp'ers op forse achterstand bij werknemers: zij mogen immers niet gezamenlijk hun eigen regeling en uitvoering organiseren. In plaats daarvan moeten zij individuele producten afnemen bij commerciële partijen met winstdoelstellingen, waarbij beleggingsrisico's amper tot niet kunnen worden gedeeld en de fiscus de aftrekbaarheid van premies via diverse mechanismen afknijpt. Zo is het geen wonder dat de pensioensituatie van zzp'ers doorgaans veel slechter is dan die van werknemers.

Een van de problemen bij het vinden van oplossingen voor de pensioenproblematiek van zzp'ers is dat de groep enorm gevarieerd is. De rijkste zzp'ers redden zich zonder extra pensioenregeling. De armste zzp'ers komen rond van de AOW-uitkering, die vergelijkbaar is met hun huidige inkomen uit omzet. De grote middengroep heeft wel degelijk last van bovengenoemde problemen, waardoor hun toekomstige pensioen ten opzichte van hun



ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

huidige inkomen laag is in vergelijking met dat van werknemers.

Ook qua pensioenopbouw zijn er grofweg drie groepen te onderscheiden. De vrijwillige zzp'er heeft voor het ondernemerschap gekozen — soms na een periode van pensioenopbouw als werknemer — en is doorgaans goed in staat de eigen financiële boontjes te doppen. De onvrijwillige zzp'er was voorheen werknemer — doorgaans in een lager betaalde functie - en heeft nu weinig perspectief op verdere pensioenopbouw. De intrinsieke zzp'er heeft een beroep dat altijd zelfstandig wordt uitgeoefend en heeft daardoor nooit kunnen deelnemen in een pensioenregeling. Ook deze groep heeft vaak een lage pensioenopbouw.

## COLLECTIEVE REGELING

Bij het zoeken naar oplossingen is het van belang om onderscheid te maken tussen verschillen in pensioensituaties en pensioenwensen van zzp'ers. Voor de onvrijwillige en de intrinsieke zzp'ers zou een collectieve regeling welkom zijn, terwijl vrijwillige zzp'ers daartoe niet zouden moeten worden verplicht. De oplossing bestaat dan ook uit twee componenten: toestaan

dat zzp'ers een eigen collectieve regeling opzetten die aantrekkelijk is voor veel zzp'ers. Op die manier kan schaal-grootte ontstaan in een zzp-pensioen-fonds, zonder winstoogmerk, met lage uitvoeringskosten en met de volle fiscale facilitering. Uiteraard kan een dergelijk zzp-pensioenfonds kiezen om meerdere typen regelingen aan te bieden, die bijvoorbeeld variëren in de mate van risicodeling bij beleggingsresultaten. Wie veel solidariteit wil, kan moeilijker in- en uitstappen en vice versa.

De hamvraag is dan ook: mogen zzp'ers overall meedoen in het pensioenstelsel? Een bekend argument tegen toelating van een vrijwillig zzp-pensioenfonds is dat dan ook werknemers willen kunnen kiezen om al dan niet mee te doen in hun pensioenregeling. Dat is een merkwaardig argument. Als de pensioenregeling van het zzp-fonds zoveel beter zou zijn dat ook werknemers zo'n regeling zouden willen, dan kan hun fonds ook zo'n regeling ontwerpen.

Een verbeterd aanbod kan geen legitieme reden zijn om nieuwe toetreders buiten te sluiten. Wel kan worden overwogen deelname in een regeling

te verplichten, met een opt-outbepaling zoals nu voor de zzp-arbeidsongeschiktheidsverzekering ook is opgenomen. Dan mogen deelnemers er alleen uit als ze zelf al een betere regeling hadden getroffen.

## ARBEIDSVORMNEUTRAAL

Op die manier ontstaat een arbeidsvormneutraal pensioen. Daar is al vaak voor gepleit. Naarmate zich meer loopbanenwisselingen tussen dienstverband en zelfstandigheid voordoen, raakt de pensioenopbouw ontkoppeld van het type arbeidsrelatie.

Daarmee is niet gezegd dat alle werkenden het dan verder zelf maar moeten uitzoeken, want pensioenen blijven een ingewikkelde kwestie om goed te regelen. Wel ontstaat de behoefte aan pensioenregelingen die losstaan van het type arbeidsrelatie, zodat werkenden door hun loopbaan heen pensioen kunnen blijven opbouwen, met gelijke fiscale facilitering.

Vanuit dit perspectief bezien, zou een zzp-pensioenfonds een welkome uitdager zijn. De zzp'ers zouden dan van achterblijvers tot voorhoede worden en kunnen zelf ook eindelijk goed met pensioen.

**Pensioenproblematiek van zzp'ers is lastig op te lossen, omdat de groep enorm gevarieerd is**